

Кузнєцов М.Г.

*Здобувач кафедри кримінально-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, магістр
права*

ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показує що оперативно-розшукова діяльність в Україні використовується для боротьби зі злочинністю, для зміцнення правопорядку і влади в державі, що зумовлює її особливе місце у подальшому становленні демократії і гуманізації сучасного суспільства. Оперативно-розшукова діяльність в Україні набула статусу самостійної юридичної науки та навчальної дисципліни в системі юридичної освіти [4,с.9]. Тому постійно проваджуються пошуки нових форм, засобів, методів і організаційних систем управління оперативно-розшуковою діяльністю. Погодимось з О.М. Бандуркою, що сучасна оперативно-розшукова діяльність вимагає поглибленого психологічного, інтелектуального, логічного, наукового і професійного підходу [1,с.3].

Дослідженню проблем співвідношення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у виявленні, попередженні, припиненні та розкритті злочинів присвячено низку праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених, серед яких Б.І.Бараненко, Б.Т. Безлепкін, А.В. Белоусов, В.В. Гевко, В.А. Глазков, В.А.ашко, Е.О. Дідоренко, Є.А. Доля, І.М. Доронін, С.Ю.Ільченко, Ю.П. Кобець, Є.Г. Коваленко, І.П. Козьяков, В.А. Колеснік, М.І.Курочка, А.О. Ляш, В.Т. Маляренко, В.І. Ніндипова, М.А.Погорецький, В.А. Селюков, І.В. Сервецький, Г.П. Середа, О.М. Бандурка, І.Г. Богатирьов, В.М. Тертишник, О.В. Сачко, П.Я. Мінка, А.Г.Цветков, М.Є. Шумило та інші.

Формування сучасної системи законодавчих актів, що регламентують оперативно-розшукову діяльність, сприяли не тільки наукові дослідження вчених у галузі кримінального, кримінально-процесуального та інших галузей права, а ще й накопичений кількома поколіннями працівників оперативних служб практичний досвід. [5, с.315].

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року, що набув чинності з 19 листопада 2012 року, докорінно змінив стару систему взаємодії слідчих, прокурорів, суддів і оперативних підрозділів у кримінальному провадженні. Проте найбільш революційним кроком законодавця стало впровадження у систему досудового розслідування негласних слідчих (розшукових) дій, що, по суті, є оперативними заходами, спрямованими на конспіративне отримання відомостей про підготовлювані та вчинені злочини з метою їх невідкладного припинення й розкриття.

Про те, враховуючи останні зміни у законодавстві, що визначають порядок ведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, та існуючі законотворчі ініціативи й тенденції, проблеми використання у досудовому розслідуванні можливостей оперативно-розшукової діяльності потребують нових наукових досліджень з метою пошуку і прогнозування шляхів їх вирішення.

Законодавець у Кримінально процесуальному кодексі України дав чітке визначення: Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом (ст.246 КПК України) [3].

Але крім Кримінального процесуального кодексу України правову основу проведення негласних слідчих (розшукових) дій, захисту інформації про проведення цих слідчих дій становлять також Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закони України «Про прокуратуру», «Про державну таємницю», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах

і організаціях», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 №1561-12, Звід відомостей, що становлять державну таємницю (ЗВДТ), затверджений наказом Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17.08.2005 за №902/11182, та інші нормативно-правові акти)[10].

Крім того, введена спеціальна норма (частина 3 ст.246 КПК України), за якою рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених цим Кодексом, - слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором.

Слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам (частина б ст.246 КПК України).

Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий тепер має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення цих дій, але з заборонаю залучати до конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих дій адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (ст.275 КПК України) [3].

У слідчого та прокурора з'явилась велика кількість інструментів, якими вони раніше не володіли, але на проведення деяких негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених статтями 260, 261, 262, 263, 264, 267, 268, 269, 274 та у деяких випадках статтею 271, необхідно отримати дозвіл слідчого судді. Крім того, негласні слідчі (розшукові) дії проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Висновки. Таким чином, процесуалізація оперативно-розшукової діяльності є наслідком пошуків законодавчого вирішення проблем розбудови ефективного механізму протидії злочинності.

Розширення за рахунок можливостей оперативно - розшукової діяльності системи слідчих дій у КПК України, за умови дотримання конституційних гарантій прав особи, слід вважати прогресивним кроком законодавця, спрямованим на посилення правоохоронної функції держави та захисту прав і свобод окремих осіб, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань.

1. Бандурка О.М. *Оперативно-розшукова діяльність. Частина 1: -Х., 2002 Ст.3.*
2. *Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135 – XII //Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №22*
3. *Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4652-VI (відповідає офіційному тексту) Київ, 2012. – 382с.*
4. Мінка П.Я., Мінка Т.П., Хрідочкін А.В., Богуславський М.Г. *Оперативно-розшукова діяльність. Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2010 Ст.9.*
5. Галючек А.А. *Проблеми нормативного закріплення завдань та функцій суб'єктів оперативно-розшукової діяльності // Науковий вісник Юрид, акад. МВС України – 2004. – 32. Ст.315.*
6. Молдован А.В. *Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США: навч. посіб. / А.В. Молдован. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.*
7. *Погорецький М.А. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі республік Латвії та Молдови / М.А. Погорецький // Вісник прокуратури. – 2007. – № 9. – С. 122–128.*
8. *Прослушивание телефонов в международном праве и законодательстве одиннадцати европейских стран / сост. Е.Е. Захаров. – Х.: Фолио, 1999.–152с.*
9. *Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96 ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.*
10. *ІНСТРУКЦІЯ «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» від 16.11.2012 №114/1042/516/1199/936/1687/5 ЗАТВЕРДЖЕНО Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Адміністрацією прикордонної служби України, Міністерством фінансів України, Міністерством юстиції України.*

11. *Богатирьов І.Г. Діяльність оперативних підрозділів установ виконання покарань щодо виявлення осіб, схильних до вчинення злочину. // Науковий вісник. Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. – 2006. – № 4(30). Ст.276.*